

Den store fortælling *I konfliktens tjeneste*

Det er en lettere forfængelig men sød følelse af frihed, der melder sig, når vi i overensstemmelse med vor indre nødvendighed sætter os igennem i det ydre, for på den måde at lade os bekræfte i troen på at være på det godes, det sandes og det mægtiges side.

Den vestlige verdens overlegenhed ligger i de sociale kompetencer til effektiv selvbekræftelse. Den vestlige verdens økonomiske og demokratiske overlegenhed bygger op over den mangfoldighed af sociale tilbud på selvforståelse, der gør det muligt for den enkelte at holde fast i billedet på sig selv som et konstruktivt element i den højere nødvendighed, udviklingen.

Den store fortælling er skabt om dette billede og behovet for det, for at imødekomme individets efterspørgsel på at se sig selv i fortællingen.

Markedet er der, billedet er skabt for markedet, som det hævder at forestille. Fortællingen handler om markedet, et billede på markedet og demokratiet, hvor alt sigter til det individuelle behov for at forstå sig selv som det enestående og unikke, der oveni befordrer det almene, den højere og sande nødvendighed af demokrati og maksimeret markedsværdi.

Den enkelte går her perfekt op i den højere enhed af oplyst, fri og rationel frihed. Fortællingen er smuk, demokratisk og økonomisk.

De store fortællingers tid er så langt fra forbi, sådan som postmodernisterne hævdede i Schlüter-perioden. Den store fortælling er massivt tilstede, hvilket kommer til udtryk, hver gang det viser sig, at verden ikke er god nok til os i Vest, Europa, Danmark, demokratiet med det fri marked.

Den vestlige verdens realitet udgøres i høj grad af en og samme store fortælling. Det er vores "sandhed", der udspiller sig i den store fortælling om det moderne samfund og udviklingen frem mod demokrati og fri konkurrence på det fri markeds betingelser.

Den vestlige verdens "godhed" manifesterer sig inden for denne store smukke fortælling. Den er demokratisk og økonomisk. Problemet er, at verden ikke er god nok til fortællingen. Verden er ikke demokratisk nok. Verden er heller ikke økonomisk nok. I det hele taget, så er verdens realitet slet ikke vores.

For Europa har Europa altid været verdens centrum. Problemet er, at det mest har været i Europa, at det var sådan, uanset hvor meget vi har haft held med at "civilisere" den ganske verden.

Forudsætningen for at kunne holde fast i den smukke fortælling er bl.a., at man lukker øjnene for verden, i visse tilfælde hvor den ikke er god nok til Europa, og at man lukker øjnene for det faktum, at Europa sådan set overhovedet heller ikke passer ind i billedet.

Realitetens Europa er ikke Europas realitet.

Naturen med dens mangfoldighed af snærende fysiske og levende grænser for Europas selvudfoldelse, Putin, araberne, de arbejdsløse, katalanerne, skotterne, osv., er alt sammen noget, der ikke rigtigt er godt nok til Europas realitet.

De storsælgende topsubsidierede men yderst markedsorienterede medier lever af at opfordre forbrugeren til at stige op i 12 kilometers højde sammen med alle andre, hver gang en og anden har gjort sig fortjent til lidt ferie i sydens varme. Den globale opvarmning er et problem, som man betaler aflad i forhold til, men det, at "man" som flest rent faktisk gør, hvad "man" kan, for at smadre klimaet, det må ikke få opsættende virkning på, hvad den enkelte har ret til, nemlig ferie, flyrejser, retten til at sætte turbo på undermineringen livet her på den lille blå planet.

Naturen er smuk, men den skal ikke ødelægge demokratiet. Det ville være både udemokratisk og uøkonomisk. Spørg bare det miljøøkonomiske råd. Det har regnet på det. Det kan ikke betale sig at bevare forudsætningerne for ret meget, forudsætningerne for regnestykkets gyldighed iberegnet.

Den danske gennemsnitsborger har det fjerdestørste forbrug af verdens begrænsede ressourcer. Man er, sandt nok, men sagt på en fuldstændigt udiplomatiske måde, nogle af verdens mest gennemførte svin, når det kommer til den disciplin, der handler om at smadre livets naturlige forudsætninger.

Alligevel lærer dansken fra barnsben, at man kan gøre sig fortjent til sit forbrug, og at det gigantiske overforbrug er løsningen på alverdens knaphed, også selv om det forholder sig modsat, der hvor man tager de lidt mere videnskabelige og kommercielt kuldsejlede og udemokratiske briller på.

I videnskabelig forstand er det sådan, at danskerne kan måle deres succes som direkte proportionalt med deres succes med at underminere selve livets betingelser. Men det taler de politisk korrekte medier ikke "neger om". Det er ikke pænt. Det er også dårligt for oplaget, det passer ikke ind i den store fortælling, billedet på Europa, det fri marked og demokratiet.

Den frie verden hilste russerne velkomne, da de overtog vestens idealer. Den tidligere KGB-officer, Putin, går ind for den vestlige verdens demokratiske markedsværdier, på russisk godt nok.

Problemet med Rusland er, at Rusland ikke er Europa og at behovet for at identificere sig med det gode, det sande og smukke derfor knytter sig til en anden identitet end Europas. Putin er derfor en grim fyr, hvis konstruktive

funktion nu begrænser sig til at være den perfekte kontrast til vort gode og sande demokrati. Det var sådan set også Sovjets primære funktion i vor selvbeskrivelse under den kolde krig, noget vi har savnet siden.

Europa kan ikke acceptere, at der findes mennesker i Ukraine, der ikke identificerer sig med Europa, men med Rusland. Putin er godt nok valgt demokratisk på markedets betingelser, hvor pengene bestemmer, hvordan den sociale selvbeskrivelse udfolder sig, og Krimhalvøen er uheldigvis befolket af russisktalende grupper, der af egen fri vilje hellere vil høre ind under Rusland, end ind under et vestligt Ukraine, hvor Europas udgave af en slags gaden parlament ellers lige havde sejret over deres demokrati.

Europas realitet afslører, at verden ikke er god nok til Europa.

I Katalonien, befolket af 6 millioner med eget sprog, katalansk, er der flertal for selvstændighed i forhold til Spanien og Europa. Derfor har EU's Herman Von Rompuy højtideligt gjort opmærksom på, at det er ud af EU, hvis man skulle tiltage sig sin selvstændighed. I så fald ville Katalonien ikke være god nok til Europa.

Skotterne taler engelsk, som hele Europa forstår, men vil også være selvstændige. De er ikke gode nok til Europa.

Alle de mennesker, der ikke er arbejde til, de er dybest set ikke gode nok til markedet, det produktive og sande Europa. De er en belastning for økonomien, uøkonomiske og burde ifølge de mere konsekvent markedsorienterede europæere ikke have stemmeret. Markedet er demokratisk og udtryk for en højere retfærdighed. Det ikke at være god nok til markedet er en alvorlig dom. Dem uden for har i nogle tilfælde den fejlagtige opfattelse, at det er markedet, der er problemet, når det ikke giver dem markedsværdi. Men det snakker vi ikke neger om heller. Det komplicerer billedet alt for meget.

Verdens problemer er ikke nødvendigvis Europas.

Europa går selvfølgelig officielt ind for livet og dets forudsætninger, lige som regeringen i Spanien, der officielt forsvarer livet med genindførelsen af forbudet mod abort. Konkret forbryder man sig dog mod livets forudsætninger på en lang række områder.

Uanset hvor hårdt man prøver, så kan det ikke lade sig gøre at beskrive den europæiske selvforståelse som værende i overensstemmelse med den højeste form for godhed, sandhed eller skønhed.

Faktisk holder den store fortælling slet ikke, når den bliver gået efter konkret. Den er forfængelig, fragmenteret og falsk, uanset hvor godt den sælger.

Jean-François Lyotard

Den sociale diskurs indrangerer sig her som der med forsøget på at finde en rangorden i problemstillingerne, ”som om” at der var et hierarki af nødvendighed, det principielt højeste, som alle andre former for nødvendighed kunne udledes af eller sættes ind i forhold til.

Der findes masser af nødvendighed, natur, men den er kun indikeret inden for den sociale diskurs på det sociale snævre betingelser, og kun sjældent på en måde, der gør det muligt at tale om det sociale, som noget der udfolder sig i overensstemmelse med en højere rationalitet, nødvendighed.

Den franske filosof, Jean-François Lyotard, skrev og talte om det postmoderne samfund. Han indførte begrebet ”diskursgenrer” som indikation for det forhold, han så som det karakteristiske for det postmoderne samfund, nemlig, at den form for nødvendighed og de problemstillinger, som man arbejder med i forskellige sociale sammenhænge, lever ved en isoleret semantisk referenceramme af kognitive forudsætninger, der strengt taget gør det umuligt at oversætte de forskellige problemstillinger til noget fælles sprog.

Han beskrev konflikten mellem den mangfoldighed af diskursgenrer og former for rationalitet, nødvendighed og mening, som karakteriserer det postmoderne samfunds sammensathed.

Når det internationale samfund konfronteres med de hændelser, som vi ser nu i Ukraine, så ser man de forskellige former for social nødvendighed i konflikt med hinanden. Det handler måske om ret, men retten sættes på forskellige betingelser i øst og vest.

Retsmæssigt står det russiske flertal i Ukraine og i Rusland fast på sin egen definition af statslig legitimitet, lige som den vestlige verden stiller sig her over for med sin udgave af EU's og gadens parlament i Kiev.

Den udprægede form for selvstyre, som man har på Krim-halvøen, omtales og forsvarer konkret i andre dele af Ukraine, hvor de russisktalende befolkningsgrupper er i flertal. Man definerer ikke russernes militært konkrete og potentielle tilstedeværelse som en krænkelse af sin selvbestemmelsesret, men ser en konføderation bestående af en mangfoldighed af delstater som den krimiske som en legitim mulighed. Dvs. der er nu et internt perspektiv på udviklingen i Ukraine, som ikke kan oversættes til den vestlige verdens perspektiv eller andre vestligt dominerede ukrainske perspektiver.

Diskursen, forsøget på at afgøre hvad der er højeste form for folkeret, legitimitet, falder dermed fra hinanden. Fællesnævneren i striden mangler.

EU's markedsfundamentalistiske projekt står midt i en gigantisk udfordring, hvor en halv milliard europæere har et forbrug af ressourcer, mennesker og fauna, der støder på en mangfoldighed af eksterne grænser, grænser som man slet ikke anerkender internt i de ledende politiske og finansielle kredse, som de facto dekretterer den politisk sociale selvbeskrivelse på EU-plan.

Truslen om at indlede handelskrig med Rusland er latterlig, netop fordi en tredjedel af det europæiske overforbrug af fossilt brændsel kommer fra Rusland, hvorfor Ruslands magt over den europæiske økonomi er så gigantisk meget større, end den europæiske magt over Ruslands ditto. Rusland importerer en del fra vest, men der er tale om mindre vitale varer og ydelser.

Den økonomiske nødvendighed handler om den afhængighed, som vor livsstil står midt i. Vor praksis er uholdbar som følge af afhængighed af de fossile brændsler. Den form for nødvendighed, som vi dagligt forbryder os mod, er langt højere end de latterlige former for intern social nødvendighed, som vi adlyder, når vi udfolder vor orgastiske og demokratiske selvrealisering uden sans for verdens realiteter.

Budskabet, om at vi er ved at smadre vore livsbetingelser med afbrændingen af fossilt brændsel og ødelæggelsen af klimaet på jorden, formuleres inden for en videnskabelig diskurs, der hverken har juridisk eller økonomisk magt. Retten til at smadre jorden forfægtes principielt som forsvaret for individets ret til sin ejendom, og sandheden, om hvor dumt det er, går under for markedet, fordi sandheden ikke sælger.

Disse forskellige former for nødvendighed og mangel på overordnet rationalitet kommer til udtryk i forlængelse af den største krise, som man nu ser i forhold til Rusland og Ukraine, 24 år efter murens fald.

Ingen af de positioner, der forfægtes i forbindelse med konflikten i Ukraine, og som finder sin mening på isoleret juridisk, økonomisk, politisk og videnskabeligt plan, kan siges at bygge op til nogen overordnet rationalitet eller nogen form for højeste princip i almindelig rationel eller moderne forstand. Hvad der giver mening inden for delrationaliteterne bygger ikke op til nogen overordnet rationalitet, men bidrager til den kollektive selvdestruktion, dvs. det samlede resultat af delrationaliteternes funktion underminerer meningen med alt, hvad der stræbes efter i samfundet.

Mosaikken af manifestationer mangler den forpligtende karakter, som man implicit appellerer til, når man slår de formastelige i hovedet med den store fortælling.

Det moderne samfund er i opløsning, selv om musikken spiller videre på øverste dæk. Det er ikke bare en fjern teoretisk betragtning, men det postmoderne aspekt der afslører, at den store fortælling ikke passer, at dens markedsværdi ikke kvalificerer den som sand.

Mennesket foretrækker til enhver tid en lille koldkrigs-lignende konflikt frem for den mere gennemgribende erkendelse af, at selve menneskeheden er i konflikt med sine livsbetingelser. På den måde adskiller vi os ikke fra hinanden, hverken i øst eller vest.

Den store fortælling er muligvis ikke død. Men den lugter underligt!